

УДК 81'25:001

DOI <https://doi.org/10.24195/2616-5317-2025-41.4>

ТЕКСТ ПЕРЕКЛАДУ В СУЧАСНОМУ НАУКОВОМУ ВИМІРІ

Ніна Данилюк

доктор філологічних наук, професор,
професор кафедри прикладної лінгвістики
Волинський національний університет імені Лесі Українки,
Луцьк, Україна

e-mail: nina.danylyuk@gmail.com

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-7373-2902>

Web of Science Research ID: rid41375

АНОТАЦІЯ

Статтю присвячено проблемі визначення терміна «текст перекладу» в сучасному перекладознавстві. Розглянуто наукову, науково-навчальну літературу і лексикографічні праці, у яких відображено погляди українських і закордонних науковців на текст перекладу та його різновиди. Аналіз статей, матеріалів лекцій, навчальних посібників і словників засвідчив неоднакове розуміння процесу перекладу та його результату — тексту перекладу в українському і зарубіжному перекладознавстві прихильниками різних напрямів. Звернуто увагу на те, що термін «переклад» дослідники розуміють як процес передачі повідомлення або інформації засобами іншої мови, його результат, а також усну або письмову діяльність перекладача загалом, спрямовану на відтворення вихідного тексту. Зазначено необхідність розмежування цих понять в українських дослідженнях: переклад як процес можна називати перекладанням, продукт цього процесу — текстом перекладу, перекладеним текстом, а загальне поняття — перекладом. Запропоновано лінгвістичне визначення терміна «текст перекладу» як цілісної одиниці мови-рецептора, аналога тексту оригіналу, що становить єдність знаків однієї або кількох семіотичних систем, характеризується відносною змістовою і структурною завершеністю, виникає в результаті психомисленнєвої та мовленнєвої діяльності перекладача внаслідок адекватного відображення й перетворення вихідного тексту певного жанрово-стилістичного різновиду в усній або письмовій формі відповідно до іншої мовної, суспільно-культурної реальності та комунікативно-прагматичної спрямованості. Здійснено

огляд дефініцій, що відбивають бачення тексту перекладу крізь призму когнітології, семіотики, психолінгвістики, машинного перекладу, визначено перспективи дослідження.

Ключові слова: переклад, перекладання, перекладач, текст оригіналу, текст перекладу.

Вступ. До характеристики тексту перекладу (переважно художнього) у зіставленні з текстом оригіналу зверталися українські вчені ХХ ст. — О. Фінкель, М. Т. Рильський, О. Л. Кундзіч, Ю. О. Жлуктенко, І. В. Корунець, В. В. Коптілов, О. І. Чередниченко та інші. Вони акцентували на зв'язку змісту і форми текстів першотвору та перекладу, на значенні перекладів як «знаряддя спілкування між народами», «обміну культурними цінностями» (Рильський 1975: 25). Перекладознавчу науку за кордоном (насамперед лінгвістичний напрям) розвивали французький мовознавець Ж. Мунен (G. Mounin), американський мовознавець і перекладач Ю. Найда (E. Nida), канадські вчені Ж.-П. Віне (J.-P. Vinay) та Ж. Дарбельне (J. Darbelnet), англійський теоретик перекладу Дж. Кетфорд (J. Catford), американський дослідник Дж. С. Голмс (J. C. Holmes) та ін. Вони звертали увагу на проблему перекладності, на пошуки міжмовних еквівалентів, на роль перекладу в контексті культури.

Наприкінці ХХ — на початку ХХІ ст. із розвитком науки і техніки та глобалізаційними процесами розширилися галузі перекладу, набули ваги науково-технічний, офіційно-діловий, масмедійний та інші його функційно-стильові різновиди. Крім мовознавчого та літературознавчого підходів до перекладу, перекладений текст учені розглядають у світлі багатьох наук. Тому в нинішніх вимірах змінилося розуміння поняття «текст». Із використанням автоматизованого перекладу постало питання про визначення чітких параметрів тексту оригіналу і тексту перекладу, вироблення формалізованих критеріїв їх оцінки. Сучасні різновиди текстів перекладу описані у працях українських дослідників — О. В. Бровкіної, Л. П. Гапоненко, А. Г. Гудманяна, А. П. Загнітка, О. В. Ребрія, О. О. Селіванової, Г. В. Ташенко та ін. Однак досі немає чіткого визначення терміна *текст перекладу* (його переважно розглядають як

результат роботи перекладача), належного опису перекладацьких норм та критеріїв якості перекладених текстів, перекладацьких стратегій та ін. До цих питань зверталися зарубіжні вчені: Г. Й. Фермеєр (H. Vermeer), К. Райс (K. Reiß), Їр. Леви (J. Levy), Г. Турі (G. Toury), Л. Венуті (L. Venuti) та ін., хоч їхні погляди також різняться і великою мірою залежать від перекладацьких напрямів — лінгвістичного, функціонального, психолінгвістичного, соціокультурного та ін. Тому назріла потреба систематизувати підходи до розуміння ключового терміна *текст перекладу*, уточнити його зміст із урахуванням досягнень українського та закордонного перекладознавства, що й зумовлює **актуальність** праці.

Мета статті — уточнити параметри терміна *текст перекладу*, схарактеризувати його в проекціях різних напрямів українського та зарубіжного перекладознавства, крізь призму сучасних комплексних наук.

У статті використано **методи аналізу** наукових і науково-навчальних праць із перекладознавства та лексикографічних джерел, *синтезу* ідей в опрацьованих матеріалах, а також *опису* запропонованих нами підходів і визначень, що сприятиме розвитку перекладацького термінознавства. **Матеріал дослідження** — статті, лекції, навчальні посібники і словники, у яких відображено погляди українських і зарубіжних науковців на текст перекладу та його різновиди.

Результати дослідження. Термін *переклад* дослідники розуміють насамперед як процес передачі повідомлення, інформації засобами іншої мови, та його результат: «у найзагальнішому плані переклад можна визначити як збереження змісту повідомлення при зміні його мовної форми» (Коптілов 2003: 5). М. Ажнюк пише «про переклад як процес і як результат відтворення інформації (тексту, усного повідомлення тощо), вираженої однією мовою за допомогою засобів ін.[шої] мови» (Українська мова 2004: 316). У навчальних посібниках теж виокремлено ці два складники: «переклад можна розглядати як процес (діяльність) та як результат цього процесу (текст, мовленнєвий твір)» (Ребрій 2016: 37). У термінологічній енциклопедії наведено таке визначення: *переклад* — 1) «цілеспрямована психоментальна діяльність особистості

перекладача як рекреативної системи, що поєднує в одному перетворювальному процесі дві фази: інтерпретацію оригінального тексту та породження на підставі цієї інтерпретації тексту-перекладу»; 2) «результат перекладацької діяльності, представлений текстом перекладу у фіксованій (письмовій) і нефіксованій (усній) формі» (Селіванова 2006: 452–453). У сучасному лінгвістичному словнику виокремлено три компоненти терміна: 1) вид мовленнєвої діяльності, за допомогою якої «здійснюється відтворення змісту тексту засобами іншої мови», виникає «аналог оригіналу тексту, створений відповідно до суспільної, культурної та мовної реальності»; 2) «адекватне відбиття й творче перетворення оригіналу тексту»; 3) «специфічна усна або письмова діяльність, спрямована на перетворення наявного тексту» (Загнітко 2020: 542).

На багатозначність терміна *переклад* звертали увагу також закордонні дослідники. Зокрема, британський учений Р. Белл вважав, що три його складники можуть стосуватися: 1) перекладу: процесу (перекладати; дії, а не матеріального об'єкта; англ. *translating*); 2) перекладу: продукту процесу перекладу (тобто перекладеного тексту; англ. *translated text*); 3) перекладу: абстрактного поняття, що охоплює як процес перекладу, так і продукт цього процесу; англ. *translation* (Bell 1991: 13). Слушною є думка автора про необхідність розмежування цих понять, що варто було би зробити також в українських дослідженнях: переклад як процес можна називати *перекладанням*, продукт цього процесу — *текстом перекладу*, *перекладеним текстом*, а загальне поняття — *перекладом*.

Зауважимо, що англomовні вчені віддають перевагу найменуванням *the source language text* (SLT) — текст мови-джерела, текст вихідної мови і *the target language text* (TLT) — текст цільової мови, текст мови перекладу (Р. Белл, Дж. Кетфорд, Ю. Найда, П. Ньюмарк й ін.). Українські науковці послуговуються назвами «текст оригіналу/першотвору (ТО)», «оригінальний текст» — «текст перекладу / друготвору (ТП)», «перекладений текст» (О. Л. Кундзіч, В. В. Коптілов, О. І. Чередниченко, Л. С. Рабійчук, А. Наконечна та ін.); «текст вихідної мови (текст ВМ)», «текст джерельної мови (текст ДМ)» — «текст мови перекладу (текст ПМ)», «текст

цільової мови (текст ЦМ)» (О. В. Ребрій, О. А. Кальниченко та ін.). Ми використовуємо скорочення ТО (текст оригіналу) і ТП (текст перекладу).

Українські корифеї перекладознавства, пишучи про переклад, характеризували його як окремий текст, що має на меті відтворення художнього змісту і форми ТО з урахуванням мовних і культурних особливостей (Кундзіч 1973: 20); як творчу заміну ТО в іншій мові з урахуванням жанрових і стилістичних особливостей (Коптілов 2003: 5); як особливий вид мовленнєвої діяльності, пов'язаний із ТО, що повинен адекватного відтворити стилістичні особливості ТО (Когунетс' 2003: 12). Сучасні дослідники також вважають, що «переклад — це передача тексту на одній мові засобами іншої мови» (Кальниченко 2017: 4); зазначають, що «процес перекладу відбувається в контексті культури і є частиною культурного діалогу та розвитку цільової культури» (Там само: 4); вказують на потребу «визначити переклад як об'єкт лінгвістичного дослідження» (Ребрій 2016: 38).

Зарубіжні вчені тлумачили поняття тексту перекладу (тексту цільової мови) в рамках певних напрямів перекладознавства. Зокрема, з погляду лінгвістичної теорії Дж. Кетфорд розглядав переклад як заміну текстового матеріалу мови-джерела (SL) еквівалентним текстовим матеріалом цільової мови (TL) (Catford 1965). Ю. Найда писав: «Переклад полягає у відтворенні в мові-реципієнті найближчого природного еквівалента повідомлення мови-оригіналу, по-перше, за значенням, а по-друге, за стилем» (Nida 1969: 12). Розробляючи функціональний підхід до перекладу, вчений розрізняв два види еквівалентності: формальну (*formal correspondence*), орієнтовану на відтворення мовностилістичних рис вихідного тексту, і динамічну (*dynamic equivalence*, пізніше названу функціональною), зумовлену реакцією реципієнта перекладеного тексту. П. Ньюмарк зазначав: «Переклад — це заміна представлення тексту однією мовою представленням еквівалентного тексту іншою мовою» (Newmark 1988: 5). Він вказував на ознаки тексту, які потрібно враховувати при перекладанні: індивідуальний стиль автора і перекладача, лексичні

та граматичні параметри, контекст культури, типовий формат тексту, очікування передбачуваної читачької аудиторії та ін. (Там само: 5).

Німецькі дослідники Г. Фермеєр і К. Райс, автори скопос-теорії (теорії мети), розуміли переклад як цілеспрямовану діяльність, що виконує функцію посередника між членами різних культурних спільнот, успіх якої залежить від задоволення попиту замовника. Відповідно, текст перекладу постає як пропозиція інформації для носіїв цільової культури, з якої вони обирають одиниці, потрібні для своєї культурно-специфічної ситуації (Reiß, Vermeer 1984).

Представники дескриптивної теорії перекладу – ізраїльський учений Г. Турі й американсько-данський дослідник Дж. С. Голмз вважали, що перекладений текст потрібно розглядати із урахуванням макрорівневих та мікрорівневих даних на тлі мовної контекстуальності, літературної інтертекстуальності та соціокультурної ситуативності (Holmes 1988). Крім того, Г. Турі запропонував поняття припустимого, або ймовірного (assumed) перекладу, що позначає «будь-яке висловлювання мовою перекладу, яке видається чи сприймається як переклад у межах цільової культури на будь-якій підставі» (Toury 1995: 32–33). За такого бачення нівелюється якість перекладеного тексту, головне, щоби він відповідав запитам споживачів.

Переклад як явище соціокультурного контенту розглядають засновники «культурного повороту» (cultural turn) – британська літературознавиця С. Басснетт (S. Bassnet) та французький соціолог А. Лефевр (A. Lefevere), зміщуючи акценти із власне мовних ознак ТП на культурологічні та ідеологічні якості в цільовій культурі та на особу перекладача – творця нового тексту (Translation 1990).

Зазначимо, що в кінці ХХ ст. – на поч. ХХІ ст. у теорії та практиці українського перекладознавства поширені три підходи до розгляду перекладу: 1) мовоцентричний (враховує якість відтворення мовних одиниць вихідного тексту на рівнях мовної системи); 2) текстоцентричний (зосереджується на еквівалентному відбитті ключових рис тексту-оригіналу в його жанрово-стилістичних різновидах);

3) комунікативно-функціональний чи діяльнісний (розглядає перекладений текст і працю перекладача як ланки міжмовної та міжкультурної комунікації). Головним методом дослідження був і залишається «аналіз форми та змісту тексту перекладу порівняно з формою та змістом тексту оригіналу. Ці тексти становлять собою об'єктивні факти, доступні для спостереження та аналізу» (Ребрій 2016: 39). Зіставлення мовно-текстових рис важливе для навчального процесу, а також для створення систем машинного аналізу текстів, оцінювання якості перекладів та напрямів їх редагування. Це теж зумовлює потребу опрацювання терміна *текст перекладу*, при визначенні якого варто враховувати досягнення українських та зарубіжних учених.

Для конкретизації терміна *текст перекладу* в лінгвістичному перекладознавстві звернемося до дефініції ключового поняття «текст» в авторитетних лексикографічних працях. Із погляду традиційної лінгвістики текст перекладу, так само, як і текст оригіналу, «становить лінійну послідовність висловлень, об'єднаних у ближчій перспективі смисловими і форм[ально]-грамат[ичними] зв'язками, а в загальнокомпозиц[ійному], дистантному плані — спільною тем[атичною] і сюжетною заданістю (Д. Баранник) (Українська мова 2004: 456). На думку сучасних дослідників, текст, крім названих власне мовних ознак, є знаковою системою, результатом психоментальної діяльності людини, когнітивно-комунікативною одиницею (Селіванова 2006: 599–600). За словами А. П. Загнітка, *текст* — «цілісна семіотична форма психомовленнєвомисленнєвої людської діяльності, концептуально та структурно організована, діалогічно вмонтована в інтеріоризоване буття, семіотичний універсум етносу або цивілізації, що є прагматично спрямованим посередником комунікації [...]; структура, у яку втілено дискурс після свого завершення; усний чи письмовий твір мовотворчого процесу» (Загнітко 2020: 793).

Пропонуємо робоче визначення терміна *текст перекладу*, спираючись на розглянуті тлумачення його складників. На нашу думку, *текст перекладу* — це цілісна одиниця мови-рецептора, аналог тексту оригіналу, що становить

єдність знаків однієї або кількох семіотичних систем, характеризується відносною змістовою і структурною завершеністю, виникає в результаті психомисленнєвої та мовленнєвої діяльності перекладача внаслідок адекватного відображення й перетворення вихідного тексту певного жанрово-стилістичного різновиду в усній або письмовій формі відповідно до іншої мовної, суспільно-культурної реальності та комунікативно-прагматичної спрямованості.

Певно, що майже неможливо створити визначення, яке би відображало всі риси тексту перекладу як об'єкта вивчення багатьох сучасних наук. Зокрема, із погляду лінгвистилистики ТП характеризують крізь призму функціонального та жанрово-стильового різновиду ТО, еквівалентного відбиття його мовно-виразових рис (С. Я. Ермоленко, В. І. Карабан, А. Кисіль, О. Шуменко); із погляду міжмовної та міжкультурної комунікації ТП постає як результат мовленнєвої діяльності, спілкування носіїв різних мов і культур через перекладача (Е. Гатт, Т. Дрідзе, О. Білецька, М. Ткачівська); семіотики — як наслідок перекодування повідомлення засобами іншої мовної системи (Б. Бредфілд, С. С. Ермоленко); прагматики — як відображення інтенції, закладеної у вихідний текст (А. Вежбицька, Т. Голі-Оглу, А. Нойберт); когнітології — як відбиття основних концептів, концептосфери загалом (Т. П. Андрієнко, Г. Браун, С. Гаверсон, Д. Джіл, Дж. Лакофф); лінгвокультурології та етнолінгвістики — як відображення загальнолюдської культури та національно-мовної картини світу (Ш. О'Браєн, В. Віллс, А. Лефевр, В.В. Жайворонок); дискурсології — як текст-дискурс, тобто текст у єдності з екстралінгвальними чинниками (Т. Дейк, В. Кінч, В. Кох); психолінгвістики — як психолінгвістична модель творчої діяльності перекладача (С. В. Засекін, О. В. Ребрій, А. Хатзідакі); лінгвоперсонології — як відтворення рис мовної особистості автора і перекладача (А. П. Загнітко, Т. А. Космеда) та ін.

У зв'язку з розумінням тексту перекладу через бачення сучасних наук у працях українських дослідників натрапляємо на «галузеві» тлумачення. Зокрема, у когнітології переклад розглядають «як процес та результат професійної

когнітивно-комунікативної діяльності перекладача, у ході якої породжується і набуває мовного оформлення нова когнітивна сутність — концепт цільового тексту» (Андрієнко 2016: 23). Семіотики оцінюють ТП як систему кодів: «Будь яке повідомлення може бути закодоване за допомогою даного коду або перекодоване, тобто передане за допомогою елементів іншої мовної системи. Операція перекодування і являє собою власне переклад» (Ребрій 2016: 52). Варто зауважити, що сучасний ТП (реклама, інтернет-текст, екранізований текст тощо) може бути полікодовим, тобто сукупністю кодів різних семіотичних систем (інтерсеміотичним перекладом).

Психолінгвісти оперують терміном *модель перекладу*, який враховує лінгвістичні та психологічні чинники організації та цілісного відтворення ТО, їхню «взаємодію з особливостями когнітивного стилю перекладача (аналітичний — синтетичний), а також пріоритетних каналів (аудіальний, візуальний, кінестетичний) його сприйняття та перероблення інформації» (Засекін 2012: 69). У галузі машинного перекладу (передусім науково-технічного) ТП — це вихідна ланка в системі програми (платформи) перекладу, що містить автоматизовані засоби розпізнавання ТО, програмне забезпечення для керування термінологією, засоби для узгодження одиниць різних мовних рівнів, бази перекладів, програми аналізу якості цільового тексту (Башманівський 2025: 129 та ін.). Тут використовують термін *модель перекладу*, що базується на статистичних та імовірнісних принципах, вироблених на основі даних двомовних корпусів, та допомагає системі машинного перекладу приймати обґрунтовані рішення для найкращого перекладання одиниць мови.

Попри численні підходи до розуміння тексту перекладу вчені зазначають, що переклад виконує важливі функції як «особливий вид міжмов[ної] діяльності, спрямований на взаєморозуміння носіїв різних мов, на взаємозбагачення нац[іональних] культур, створення і збагачення світового фонду найцінніших надбань науки, гуманіт[арної] культури, насамперед худож[ньої] л-ри[літератури]» (Українська мова 2004: 316).

Висновки. Отже, огляд наукової, науково-навчальної літератури та лексикографічних праць засвідчив неоднакове розуміння процесу перекладу і його результату — тексту перекладу в українському та зарубіжному перекладознавстві представниками різних напрямів. У статті запропоновано лінгвістичне визначення терміна *текст перекладу* як цілісної одиниці мови-рецептора, аналога тексту оригіналу, а також здійснено огляд дефініцій, що відбивають його осмислення крізь призму когнітології, семіотики, психолінгвістики, машинного перекладу.

Перспективи дослідження вбачаємо в уточненні терміна *текст перекладу* залежно від функціональної та жанрово-стильової належності, вивченні його різновидів, зіставленні конкретних текстів оригіналів і перекладів, виробленні рекомендацій для їх редагування та покращення.

ЛІТЕРАТУРА

Андрієнко Т. Когнітивний аспект перекладацького дискурсу. *Східноєвропейський журнал психолінгвістики*. 2016. 3(1). С. 23–33.

Башманівський О. Історія розробки і систем машинного перекладу у XX ст. *Наукові записки кафедри слов'янської і германської філології та перекладу*: кол. монографія / [за ред. Т. Є. Недашківської]. Житомир : вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2025. С. 110–145.

Загнітко А. Сучасний лінгвістичний словник. Вінниця : Твори, 2020. Х, 920 с.

Засекін С. Психолінгвістичні універсалії перекладу художнього тексту: монографія. Луцьк : Волин. нац. ун-т ім. Лесі Українки, 2012. 272 с.

Кальниченко О. А. Теорія перекладу. Ч. 1: для студ. 3-4 курсів факультету «Референт-перекладач». Харків : Вид-во НУА, 2017. 64 с.

Коптілов В. В. Теорія і практика перекладу: навч. посібник. Київ : Юніверс, 2003. 280 с.

Кундзіч О. Творчі проблеми перекладу. Київ : Дніпро, 1973. 264 с.

Ребрій О. В. Вступ до перекладознавства : конспект лекцій. Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2016. 116 с. URL: <https://foreign-languages.karazin.ua/resources/df8048d597ab4174434ed96e9c8ee59b.pdf>

Рильський М. Мистецтво перекладу. Статті, виступи, нотатки / [упоряд. і комент. Г. Колесника]. Київ : Рад. письменник, 1975. 344 с.

Селіванова О. О. Сучасна лінгвістика: термінологічна енциклопедія. Полтава : Довкілля ; Київ, 2006. 716 с. URL: <https://pdfcoffee.com/cpdf-9-pdf-free.html>

Українська мова: енциклопедія / [ред. кол. В. М. Русанівський (співгол.), О. О. Тараненко (співгол.)]. Вид. 2-е, випр. і доп. Київ : Вид-во Українська енциклопедія ім. М. П. Бажана, 2004. 820 с.

Bell R. T. Translation and Translating: Theory and Practice. London ; New York : Longman, 1991. 162 p.

Catford J. A Linguistic Theory of Translation: An Essay in Applied Linguistics. London : Oxford University Press, 1965. 103 p.

Holmes J. S. Translated! Papers on Literary Translation and Translation Studies. Amsterdam : Rodopi, 1988. 177 p.

Korunets' I. V. Theory and practice of translation. Vinnytsia : Nova knyha, 2003. 448 p.

Nida E. A., Taber C. The Theory and Practice of Translation. Leiden : E. J. Brill, 1969. 218 p.

Newmark P. A Textbook of Translation. Prentice Hall International, 1988. 311 p.

Reiß K., Vermeer H. J. Grundlegung einer allgemeinen Translationstheorie. Tübingen : Niemeyer, 1984. 253 p.

Toury G. Descriptive Translation Studies and Beyond. Amsterdam : John Benjamins, 1995. 350 p.

Translation, History and Culture / [eds. S. Bassnet and A. Lefevere]. London ; New York : Pinter Publishers, 1990. 133 p.

TRANSLATED TEXT IN MODERN SCIENTIFIC DIMENSION

Nina Danylyuk

Doctor of Philology, Professor, Professor at the Department
of the Applied Linguistics

Lesya Ukrainka Volyn National University,

Lutsk, Ukraine

e-mail: nina.danylyuk@gmail.com

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-7373-2902>

Web of Science Research ID: rid41375

SUMMARY

The article is devoted to the problem of defining the term 'translated text' in modern translation studies. It examines scientific, scientific-educational literature and lexicographic works that reflect the views of Ukrainian and foreign scholars on the translation text and its varieties. Analysis of articles, lecture materials, textbooks, and dictionaries has revealed different approaches and understanding of the translation process and its outcome—the translated text—in Ukrainian and foreign translation studies among the representatives of various trends. The attention has been drawn to the fact that researchers understand the term 'translation' as the process of conveying a message or information by the means of another language, its result, as well as the oral or written activity of a translator in general, aimed at the reproduction of a source

text. There has been indicated the necessity of distinguishing these concepts in Ukrainian studies: translation as a process can be called translating, the product of this process – the translation text, the translated text, and the general term – translation. A linguistic definition of the term ‘translated text’ has been suggested. It is understood as a coherent unit of the target language, an analogue of the original text, which represents a unity of signs of one or several semiotic systems, characterized by relative semantic and structural completeness. It arises as a result of the translator’s cognitive and speech activities due to the adequate reflection and transformation of the source text of a particular genre-stylistic type in oral or written form, in accordance with another linguistic, socio-cultural reality and communicative-pragmatic orientation. A review of definitions reflecting the understanding of the translated text through the lens of cognitive science, semiotics, psycholinguistics, and machine translation has been carried out, and research prospects have been defined.

Key words: translation, translating, translator, source text, translated text.

REFERENCES

- Andriienko T. (2016). Kohnityvnyj aspekt perekladats'koho dyskursu [The Kohnitive Aspect of Translation Discourse]. *Skhidnoievropejs'kyj zhurnal psykholinhvistyky* [East European Journal of Psycholinguistics]. 3(1), pp. 23–33 [in Ukrainian].
- Bashmanivs'kyj O. (2025). Istoriia rozrobky i system mashynnoho perekladu u XX st. [History of development of machine translation systems in the 20th century]. *Naukovi zapysky kafedry slov'ians'koi i hermans'koi filolohii ta perekladu* [Scientific notes of the Department of Slavic and Germanic Philology and Translation]. Zhytomyr : vyd-vo ZhDU im. I. Franka, pp. 110–145 [in Ukrainian].
- Bell R. (1991). Translation and Translating: Theory and Practice. London ; New York : Longman.
- Catford J. (1965). A Linguistic Theory of Translation: An Essay in Applied Linguistics. London : Oxford University Press.
- Holmes J. S. (1988). Translated! Papers on Literary Translation and Translation Studies. Amsterdam : Rodopi.
- Kal'nychenko O. A. (2017). Teoriia perekladu [Translation theory]. P. 1. Kharkiv : Vyd-vo NUA [in Ukrainian].
- Koptilov V. V. (2003). Teoriia i praktyka perekladu [Theory and practice of translation]. Kyiv : Yunivers [in Ukrainian].
- Korunets' I. V. (2003). Theory and practice of translation. Vinnytsia : Nova knyha.
- Kundzich O. (1973). Tvorchy problemy perekladu [Creative translation problems]. Kyiv : Dnipro [in Ukrainian].
- Newmark P. (1988). A Textbook of Translation. Prentice Hall International.
- Nida E., Taber C. (1969). The Theory and Practice of Translation. Leiden : E. J. Brill.

Reiß K., Vermeer H. J. (1984). Grundlegung einer allgemeinen Translationstheorie. Tübingen : Niemeyer [in German].

Rebrij O.V. (2016). Vstup do perekladoznavstva [Entry into translation studies]. Kharkiv : KhNU imeni V. N. Karazina [in Ukrainian].

Ryl's'kyj M. (1975) Mystetstvo perekladu. Statti, vystupy, notatky [The art of translation. Articles, speeches, notes]. Kyiv : Rad. pys'mennyk [in Ukrainian].

Selivanova O. O. (2006). Suchasna linhvistyka: terminolohichna entsyklopediia [Modern Linguistics: Terminological Encyclopedia]. Poltava : Dovkillia ; Kyiv [in Ukrainian].

Toury G. (1995). Descriptive Translation Studies and Beyond. Amsterdam: John Benjamins.

Translation, History and Culture (1990) / [eds. S. Bassnet and A. Lefevere]. London ; New York : Pinter Publishers.

Ukrains'ka mova: entsyklopediia [Ukrainian: encyclopedia] (2004) / [(reds) V. M. Rusanivs'kyj, O. O. Taranenko]. Kyiv : Vyd-vo Ukrains'ka entsyklopediia im. M. P. Bazhana [in Ukrainian].

Zahnitko A. (2020). Suchasnyj linhvistychnyj slovnyk [Modern linguistic dictionary]. Vinnytsia : Tvory. X [in Ukrainian].

Zasiekin S. (2012). Psykholinhvistychni universalii perekladu khudozhn'oho tekstu [Psycholinguistic universals of literary text translation]. Luts'k: Volyn. nats. un-t im. Lesi Ukrainky [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 29.10.2025

Стаття прийнята 08.12.2025

Опубліковано 29.12.2025

